

Valtioneuvoston tulevaisuusselonteon ensimmäinen osa Strateginen toimintaympäristöanalyysi sekä skenaarioita vuoteen 2045.

Tulevaisuus valiokunta 4.3.2026

Kirjallinen asiantuntijalausunto: **Kiinan todellisuudet ja (omat) totuudet**

Tiina Airaksinen, Dosentti, Aasian tutkimuksen vanhempi yliopistonlehtori, Helsingin yliopisto
tiina.h.airaksinen@helsinki.fi

Kiinan todellisuudet:

Syntyvyyden lasku jatkuu:

Kiinassa syntyi vuonna 2025 vain noin 8 miljoonaa lasta (vuonna 2016 17,86 miljoonaa lasta), joten huoltosuhde on maassa ollut jo pitkään ongelmallinen. Syntyvyys oli alhaisinta sitten vuoden 1949, jolloin Kiinan kommunistinen kansantasavalta perustettiin. Samaan aikaan kiinalainen ideaali perherakenne on muuttumassa: perinteinen 4–2–1 malli eli isovanhemmat, vanhemmat ja lapsi on jäämässä syrjään. 1980-luvulla maassa toteutettiin yhden lapsen politiikka eli syntyvyyden säännöstely, koska haluttiin hidastaa kiihtyvää väestönkasvua. Vuodesta 2016 maassa on toteutettu 2 lapsen ja nykyään 3 + lapsen politiikkaa ja tämän lisäksi vanhempia houkutellaan eri sosiopoliittisin keinoin hankkimaan lisää lapsia.

Vuosi	Syntyneitä (miljoonaa)
2016	17.86
2017	17.23
2018	15.23
2019	14.65
2020	12.02
2021	10.62
2022	9.56
2023	9.02
2024	9.54
2025	7.92

Kiinan syntyvyys vv. 2016–2025

**Syntyneet -56 %
(2016–2025)**

Lähde: National Bureau of Statistic China, 2026.

Kiinan alhainen syntyvyys ei ole vain demografinen haaste – se on rakenteellinen murros. Väestön väheneminen ja nopea ikääntyminen kuormittavat jo nyt julkista taloutta ja terveydenhuoltoa, mutta vaikutukset eivät pysähdy Kiinan rajojen sisälle. Ne voivat muokata globaaleja toimitusketjuja, siirtää taloudellista painopistettä ja muuttaa geopolittista tasapainoa. Samalla talouden tuottavuuspaineet kasvavat ja talouskasvu hidastuu sekä Kiinassa että maailmanlaajuisesti.

Ellei syntyvyyttä saada nousemaan, Kiina joutuu turvautumaan työperäiseen maahanmuuttoon – ensin 3D-tehtäviin, mutta vähitellen myös laajemmin eri toimialoille. Tämä asettaa järjestelmän ristiriitaan itsensä kanssa: maahanmuuttovastainen valtio tarvitsee siirtotyöläisiä, mutta ei tarjoa heille täysimääräistä poliittista osallisuutta tai sosiaaliturvaa. Integraatio ei ole vain sosiaalinen kysymys, vaan myös poliittinen riski.

Samaan aikaan heikko kotimainen kulutus pakottaa Kiinan hakemaan kasvua viennistä. Tullit ja länsimaiden sääntely kiristävät markkinoita, vaikka ulkomaankaupan ylijäämä nousi vuonna 2025 ennätykselliseen lähes 1 200 miljardiin dollariin. Riippuvuus ulkoisesta kysynnästä kasvaa tilanteessa, jossa geopolittinen ympäristö on entistä epävarmempi.

Nuorten vallankumous: työttömyys on lisääntynyt, heidän tulevaisuusnäkömängsä ovat heikot

Kiinalaisten nuorten 16–24-vuotiaiden työttömyysaste oli 2023 kesäkuussa 21,3 % ja elokuussa 2025 työttömyysaste oli 18,9 % (opiskelijat pois lukien). Kiina uudisti nuorten työttömyyslukujen laskentaa v. 2023 ja jätti opiskelijat pois tilastoista. Eli se on edelleen korkea ja merkittävänä haasteena Kiinan taloudelle ja yhteiskunnalliselle tasapainolle. Syinä työttömyyteen on myös työelämän rakennemuutos: tekoäly vähentää työpaikkoja ja ns 'entry level' työpaikkoja on entistä vähemmän. Kiinalaista työelämää kuvaa 996-malli, töissä klo 9.00–21.00 ja kuutena päivänä viikossa. Nuoret irtisanoutuvat töistä kovan kilpailun vuoksi tai siksi että etenemismahdollisuuksia ei ole. Sosiaalisen paineen ja julkisen häpeän vuoksi nuoret huijaavat olevansa töissä vuokraamalla 'olen olevinani töissä -toimistohuoneen'. Koulutuksen ja työmarkkinoiden välinen epäsuhta näkyy siinä, ettei korkeakoulututkinto vastaa korkean teknologian osaamistarpeita. Tämä rakenteellinen kuilu heikentää nuorten työllistymismahdollisuuksia ja siirtää osan heistä jatkamaan maisteriopintoihin. Samaan

aikaan yli 12 miljoonaa nuorta valmistuu korkeakouluista vuosittain. Kiinan työttömyysaste kaupungeissa on noin 5,1 % (v. 2025).

Näen kiinalaisten nuorten ja korkeakoulutettujen työttömyydessä kolme samanaikaista murrosta:

1 Teknologinen murros

Tekoäly ja automaatio vähentävät 'entry level'-tehtäviä – juuri niitä, joista ura tyypillisesti alkaa.

2 Koulutusrakenteen paine

Kiinassa yli 12 miljoonaa nuorta valmistuu vuosittain korkeakouluista, mutta tutkinto ei aina vastaa korkean teknologian osaamistarpeita. Koulutuksen ja työmarkkinoiden välinen kuilu syvenee.

3 Työkulttuurin paine: 996-malli (9–21, kuusi päivää viikossa) kuvaa kiinalaisen työelämän kovaa rytmiä. Kilpailu on armotonta, etenemismahdollisuudet rajallisia: Osa valmistuneista jatkaa maisteriopintoihin, osa vetäytyy työmarkkinoilta ja osa heistä ylläpitää kulissia vuokraamalla toimiston näyttääkseen olevansa töissä.

Kiinassa kehitys näkyy ensin ja suurina lukuina mittakaavansa vuoksi. Mutta ilmiö ei ole vain kiinalainen. Mitä tapahtuu yhteiskunnalliselle vakaudelle, jos koulutus ei johda työhön – ja työ ei johda merkityksellisyyteen? Siinä tilanteessa, kun osaamisvaatimukset muuttuvat kuukausissa, koulutusjärjestelmien on reagoitava vuosien sijaan nopeammin. Ja kun kilpailu kiristyy, vaikuttamisen, viestinnän ja muutoskyvykkyyden merkitys kasvaa. Kiinan kehitystä kannattaa seurata tarkasti. Usein se, mikä näkyy siellä ensin, haastaa meidät pian myös täällä.

Ympäristökatastrofi: puhtaan veden puute, saastunut maaperä ja ilma sekä laajamittainen luonnon biodiversiteetin köyhtyminen

Kiinan nopea teollistuminen, kaupungistuminen ja talouskasvu ovat viimeisten neljän vuosikymmenen aikana nostaneet maan maailman toiseksi suurimmaksi taloudeksi. Samalla kehitys on synnyttänyt mittavia ympäristöongelmia, joilla on merkittäviä vaikutuksia

kansanterveyteen, talouteen ja yhteiskunnalliseen vakauteen. Ympäristökysymykset eivät Kiinassa ole pelkästään ekologinen haaste, vaan myös poliittinen ja sosiaalinen riski.

Yksi vakavimmista ympäristöongelmista on ilmanlaatu. Erityisesti suurkaupungeissa kuten Pekingissä ilman pienhiukkaspitoisuudet ovat ajoittain nousseet moninkertaisiksi Maailman terveysjärjestön (WHO) suosituksiin verrattuna. Ilmansaasteet johtuvat ennen kaikkea kivihiilen käytöstä energiantuotannossa, raskaasta teollisuudesta, liikenteestä sekä rakennustoiminnasta. Pitkäaikainen altistuminen ilman saasteille lisää hengitystie- ja sydänsairauksia, keuhkosityöpää ja ennenaikaisia kuolemia. Kansanterveydellisten vaikutusten lisäksi saasteet heikentävät ihmisten työkykyä, lisäävät terveydenhuollon kustannuksia ja heikentävät kiinalaisten kaupunkien vetovoimaa sekä kotimaisten että ulkomaisten investointien näkökulmasta.

Toinen keskeinen ongelma liittyy vesivaroihin, sillä Kiinassa on sekä pula vedestä että vesistöt ovat saastuneita. Pohjois-Kiinassa vedenkulutus ylittää monin paikoin uusiutuvat vesivarat, mikä puolestaan aiheuttaa ongelmia maataloudessa, teollisuudessa ja toki se on ongelma myös kotitalouksille. Monet suuret joet ja pohjavedet ovat saastuneet teollisuusjätteiden, raskasmetallien ja maatalouden kemikaalien vuoksi. Esimerkiksi Keltainenjoki on kärsinyt sekä veden määrän että sen laadun heikkenemisestä. Saastunut juomavesi lisää terveysriskejä, kuten ruoansulatuskanavan sairauksia ja syöpää.

Maaperän saastuminen on kolmas merkittävä ongelma. Teollinen tuotanto, kaivostoiminta ja torjunta-aineiden käyttö ovat johtaneet siihen, että osa viljelysmaasta sisältää raskasmetalleja kuten kadmiumia ja lyijyä. Tämä heikentää elintarviketurvallisuutta ja voi johtaa haitallisten aineiden kertymiseen ravintoketjussa. Elintarviketurvallisuuteen liittyvät skandaalit (kuten maitopulveri, soiija) ovat aiemmin herättäneet laajaa julkista huolta, ja maaperän saastuminen heikentää myös maataloustuotannon kestävyyttä ja omavaraisuutta.

Ilmastonmuutos muodostaa laaja-alaisen riskin, johon Kiina on sekä merkittävä vaikuttaja että osapuoli. Maa on maailman suurin hiilidioksidipäästöjen tuottaja (n. 30%) - vaikka päästöt henkeä kohden ovat edelleen alhaisempia kuin monissa teollisuusmaissa. Samalla Kiina kärsii ilmastonmuutoksen seurauksista, kuten äärimmäisistä sääilmiöistä, tulvista, kuivuudesta ja lämpöaalloista. Rannikkoalueiden megakaupungit, kuten Shanghai, ovat alttiita merenpinnan

nousulle ja myrskyille. Ilmastoriskit uhkaavat infrastruktuuria, ruokaturvaa ja energiantuotantoa sekä lisäävät sisäisen muuttoliikkeen paineita.

Aavikoituminen ja biodiversiteetin heikkeneminen ovat myös merkittäviä ongelmia erityisesti pohjois- ja länsi-Kiinassa. Laajenevat aavikkoalueet lisäävät hiekkamyrskyjä, jotka vaikuttavat ilmanlaatuun ja maatalouden tuottavuuteen. Luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen puolestaan heikentää ekosysteemipalveluita, kuten pölytystä ja veden luonnollista puhdistumista, mikä kasvattaa yhteiskunnan haavoittuvuutta.

Ympäristöongelmiin liittyy lisäksi poliittinen ulottuvuus. Paikalliset ympäristöprotestit ovat lisääntyneet erityisesti tilanteissa, joissa kansalaiset kokevat terveytensä tai elinympäristönsä olevan uhattuna. Vaikka keskushallinto on viime vuosina panostanut vihreään siirtymään ja uusiutuvaan energiaan, ristiriita talouskasvun ja ympäristönsuojelun välillä on edelleen olemassa. Ympäristön saastuminen heikentää kansalaisten luottamusta viranomaisiin ja heidän toimintaansa erityisesti maaseutualueilla. Ympäristöongelmien hallinta on siten keskeinen osa yhteiskunnallisen vakauden ylläpitämistä.

Yhteenvedona voidaan todeta, että Kiinan suurimmat ympäristöongelmat – ilman ja veden saastuminen, maaperän heikkeneminen, ilmastomuutos sekä luonnon monimuotoisuuden kato – muodostavat merkittäviä riskejä ihmisten terveydelle, taloudelle ja poliittiselle vakaudelle. Ne haastavat maan kehitysmallin kestävyys ja pakottavat tasapainoilemaan talouskasvun, kansallisen turvallisuuden ja ekologisen kestävyys välillä.

Murtuva maailma: Sekasortoinen Kiina (~~ei Lamaantuva Kiina~~)

'Sekasortoinen Kiina' edustaa historiallisesti vakavinta uhkakuva ja siksi se on maan vakavin mahdollinen skenaario. Kiinan poliittista traditiota on vuosituhansia ohjannut ajatus valtion sisäisestä harmoniasta ja tasapainosta, jonka säilyttäminen on hallinnon keskeinen legitimitietin lähde. Keskusvallan heikentyminen yhdistettynä taloudelliseen taantumiseen murentaa tätä tasapainoa ja avaa tilaa hajaannukselle – ilmiölle, jota Kiinan historiassa on pidetty syklisesti toistuvana mutta aina riskialttiina vaiheena. Tämä sekasortoisen vaiheen aikana järjestetään mielenosoituksia ja vallankumousyrityksiä kuten tapahtui Tiananmenin aukion demokratialiikkeen aikana vuonna 1989, nationalistien ja kommunistien

sisällissodassa vuosina 1946–1950 ja Toukokuun 4. päivän liikkeen aikaan 1910- ja 1920-lukujen vaihteessa. Näissä tilanteissa Kiinan resurssit keskittyy vain sisäisten levottomuuksien hillitsemiseen ja se on kykenemätön käyttämään poliittista valtaa kansainvälisillä areenoilla. Ainoaksi keinoksi jää epäsopua luova uhittelupolitiikka ja konfliktien lietsominen. Maa kääntyy sisäänpäin ja eripurainen keskusvalta yrittää pitää kiinni vallan rippeistä kovillakin keinoilla siinä usein epäonnistuen. Maan kansalaisia johdetaan pelolla: ihmisiä pidätetään mielivaltaisesti, toisinajattelijoita lähetetään uudelleenkoulutuslaitoksiin ja kansalaisia tuomitaan pikaoikeudenkäynneillä kuolemaan kuten tapahtui Kiinan kulttuurivallankumouksen aikana vuosina 1966–1976.

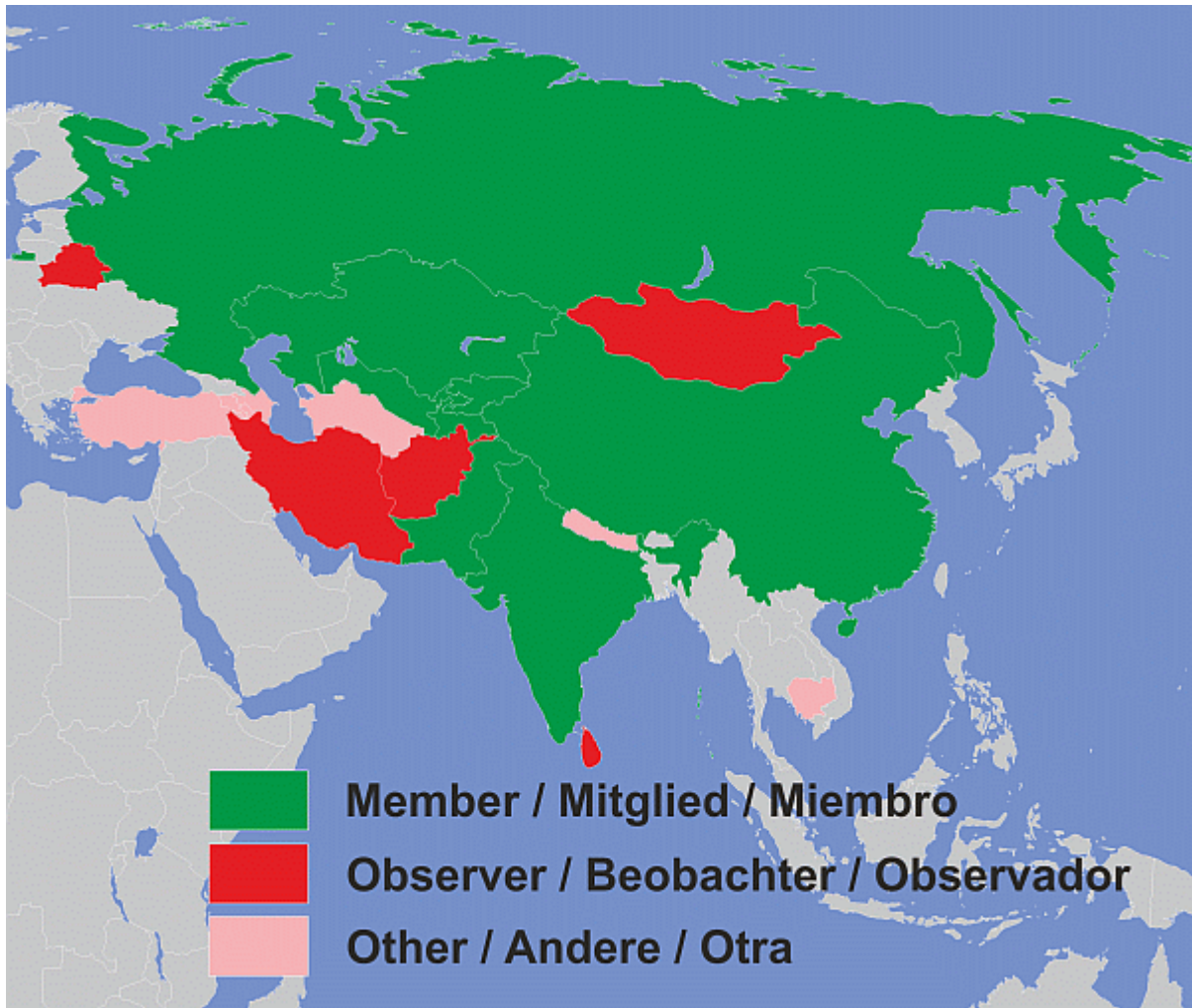
Kiinan (omat) totuudet:

Blokkien maailma: Arvaamaton Kiina

Shanghain yhteistyöorganisaatio (Shanghai Cooperation Organisation SCO, perustettu 2001) SCO luo vaihtoehtoisen maailmanjärjestyksen ja muokkaa sääntöpohjaista, 'länsimaista' maailmanjärjestystä. Sen perustajajäseniä ovat Kiina, Venäjä, Kazakstan, Tadžikistan, Uzbekistan ja Kirgisia. V. siihen Sen jälkeen siihen liittyi Intia, Pakistan, Iran ja Valko-Venäjä. Seurantajäseniä ovat Afganistan ja Mongolia ja yhteistyömaita: Armenia, Azerbaidžhan, Kamputsea, Egypti, Kuwait, Malediivit, Myanmar, Nepal, Qatar, Saudi-Arabia, Turkki ja Arabiemiraatit.

Järjestön peruskirjan mukaisia tavoitteita ovat terrorismin, separatismin ja ekstremismin vastustaminen sekä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien edistäminen kansallisten lakien puitteissa. Lisäksi järjestö keskittyy talouden, alueen sisäisen kaupan, puolustuksen ja energian kehittämiseen.

Iranin liittymisen jälkeen SCO hallitsee nyt 20 prosenttia maailman öljyvaroista ja 44 prosenttia maakaasusta. SCO on keskeinen instituutio Kiinan ja Venäjän strategisessa pyrkimyksessä kohti "moninapaista maailmaa", ja SCO esittää itsensä todellisena vaihtoehtona länsimaisille kansainvälisille foorumeille, kuten Yhdistyneille kansakunnille.

Kartta: Shanghain yhteistyöjärjestön jäsenet, seurantajäsenet ja muut yhteistyökumppanit.

Vallan keskittyminen ja puolueen puhdistus

Arvaamattomaksi luonnehdittuun Kiinaan kuuluu viime vuosina vallan entistä voimakkaampi keskittyminen ja kommunistisen puolueen ideologisen yhtenäisyyden korostaminen. Presidentti Xi Jinping (vallassa vuodesta 2013 alkaen) vahvisti asemansa ratkaisevasti vuonna 2018, kun maan perustuslaista poistettiin presidentin kahden kauden rajoitus. Tämän seurauksena hän saattoi jatkaa ilman selkeää seuraajaa. Tämä on poikkeuksellinen ratkaisu koska Kiinassa (Mao Zedongin jälkeen) vallansiirron ennakoitavuus on ollut keskeinen vakauden elementti.

Xi Jinpingin kaudella Kiinan kommunistisen puolueen roolia on korostettu kaikilla hallinnon tasoilla. Ideologinen kurinalaisuus, lojaalisuus puolueen keskukselle ja henkilökohtainen

uskollisuus johtajalle on nostettu keskeisiksi poliittisiksi hyveiksi. Samalla puolueen sisäistä kurinpitoa on tiukennettu laajojen kurinpitotutkintojen ja korruptionvastaisten kampanjoiden kautta. Virallisesti toimet tähtäävät hallinnon puhdistamiseen ja tehokkuuden lisäämiseen, mutta käytännössä ne myös vahvistavat keskushallinnon kontrollia ja kaventavat vaihtoehtoisten valtakeskittymien mahdollisuuksia.

Ajankohtaisena esimerkkinä tästä kehityksestä voidaan mainita syytökset vakavista kurinpitorikkomuksista ja virasta erottamiset korkealla tasolla. Yhtenä näkyvänä tapauksena on kenraali Zhang Youxia, joka on ollut Kiinan asevoimien korkea-arvoisimpia sotilasjohtajia ja keskeinen jäsen puolueen ylimmässä päätöksentekokoelimesta. Häntä on syytetty muun muassa lahjusten vastaanottamisesta, ”poliittisten klikkien” muodostamisesta sekä arkaluonteisten tietojen vuotamisesta ulkomaille. Tällaiset syytökset ovat Kiinan poliittisessa järjestelmässä poikkeuksellisen vakavia, sillä ne koskettavat suoraan kansallista turvallisuutta ja puolueen yhtenäisyyttä.

Historiallisesti tarkasteltuna kehityksessä on nähty kaikuja aiemmista vallankäytön muodoista. Mao Zedong hyödynsi 1960-luvulla poliittisia kampanjoita vahvistaakseen asemaansa ja puhdistaa puolueen sisäisiä vastustajia erityisesti kulttuurivallankumouksen aikana. Vaikka nykytilanne ei ole rinnastettavissa 1960-luvun kaoottisiin olosuhteisiin, yhtäläisyyksiä löytyy retoriikassa, jossa ideologinen puhtaus ja kansallinen turvallisuus asetetaan ensisijaisiksi tavoitteiksi.

Kansallisesta turvallisuudesta onkin tullut Xi Jinpingin kaudella paitsi poliittinen tavoite myös hallinto- ja johtamisperiaate. Turvallisuusajattelu läpäisee talouspolitiikan, teknologisen kehityksen, koulutuksen, median ja kansalaisyhteiskunnan. Valtion ja puolueen rakenteita on muokattu siten, että ne tukevat kokonaisvaltaista turvallisuuskäsitystä, jossa sisäinen vakaumus, ideologinen kontrolli ja ulkoisten uhkien torjunta muodostavat yhtenäisen strategisen kokonaisuuden.

Näin ollen vallan keskittyminen, ideologinen kurinalaisuus ja turvallisuusretoriikan vahvistuminen ovat keskeisiä piirteitä tämän päivän Kiinassa. Ne heijastavat sekä johdon pyrkimystä vahvistaa poliittista kontrollia että laajempaa muutosta hallintokulttuurissa, jossa puolueen asema yhteiskunnan ytimessä on entistä näkyvämpi ja institutionaalisesti vahvempi

Teknojättien maailma: Itsetyytyväinen Kiina, v. 2049

Vuonna 2049 kommunistisen Kiinan kansantasavallan 100-vuotisjuhlissa tavoite on toteutunut: maa on taloudellisesti ja poliittisesti maailman johtava valtio. Kiina on rakentanut modernin sosialistisen markkinatalouden, eli valtion, joka on vauras, vahva, kulttuurisesti edistynyt ja harmoninen.

Yhteiskunta on valvontayhteiskunta, jossa tekninen valvonta ja sensuuri on osa ihmisten jokapäiväistä elämää. Valtion johdon määrittelemä ”harmonia” ei tarkoita erimielisyyden puuttumista, vaan sen hallintaa eli valtio kanavoi hallitusti erimielisyyksiä palvelemaan puolueen tarpeita. Digitaalinen infrastruktuuri, tekoälypohjainen analytiikka ja kattavat datavarannot mahdollistavat ennakoivan kontrollin: sosiaaliset jännitteet tunnistetaan ja neutraloidaan ennen kuin ne politisoituvat. Kansalaiset ovat tottuneet siihen, että turvallisuus, vakaus ja vauraus kulkevat käsi kädessä hyvin rajoitetun ilmaisunvapauden kanssa. Vastineeksi kiinalaiset saavat taloudellista ennustettavuutta, teknologista mukavuutta ja he tuntevat kansallista ylpeyttä maansa johtavasta asemasta.

Kiinan talous on siirtynyt määrällisestä kasvusta laadulliseen ylivoimaan. Strategiset sektorit kuten vihreä teknologia, bioteknologia, kvanttilaskenta ja puolijohteet – ovat vahvasti valtion ohjauksessa. Valtionkapitalistinen malli on hioutunut tehokkaaksi: markkinat toimivat, mutta poliittisten tavoitteiden ehdoilla. Ulkopoliitikassa Kiina määrittää yhä useammin pelisääntöjä kansainvälisissä instituutioissa ja standardointijärjestelmissä. Monille valtioille Kiina on tärkein kauppakumppani, investoija ja teknologinen kumppani.

Vuoden 2049 juhlapuheissa korostetaan kansallista yhtenäisyyttä ja historiallista jatkuvuutta. Kiina on noussut takaisin sille paikalle, jonka se kokee sille kuuluvan. Itsetyytyväisyys näkyy varmuutena oman järjestelmän paremmuudesta. Poliittinen johto tulkitsee 2000-luvun alkupuolen kriisit todisteiksi länsimaisen liberaalidemokratian heikkoudesta. Kiinan malli – autoritaarinen, teknokraattinen ja pitkän aikavälin suunnitteluun nojaava – esitetään vaihtoehtona epävakaa ja polarisoituneelle maailmalle.

Onko itsetyytyväisyys vahvuutta vai haavoittuvaisuutta? Kun järjestelmä ei salli avointa poliittista kilpailua eikä riippumatonta julkista keskustelua tai puolueetonta tieteellistä tutkimusta, korjausliikkeet tapahtuvat hitaasti ja hallitusti – mutta usein vasta paineen kasvaessa suureksi. Väestön ikääntyminen, mahdollinen työvoimapula ja kansainvälisen ympäristön kiristyminen testaavat järjestelmän joustavuutta. Teknologinen ylivoima ei yksin ratkaise demografisia realiteetteja tai geopolittisia vastakkainasetteluja. Ja juuri huipulla seisova valtio joutuu kysymään, kykeneekö se uudistumaan ilman kriisiä – vai tekeekö oma menestys siitä sokean uusille riskeille.

Kiinan villit kortit – eli yllättäviä tapahtumia ja kehityskulkuja

Rajat auki: kymmeniä miljoonia ihmisiä pakenee Kiinasta pohjoiseen tai etelään. He lähtevät pakoon poliittista vainoa, ympäristöongelmia jne.

Miljonäärien vallankaappaus /bisnes oligarkkien valta: yli 400 miljardööriä (+ HK yli 800) ja 6,6 miljoonaa miljonääriä (0,6 %). Heillä on todella vähän poliittista ja jopa taloudellista valtaa suhteessa varallisuuteen.

Yhdysvaltojen ja Kiinan liitto: eli maat toimivat geopolittisia ja taloudellisia kumppaneina XX YY valtioita vastaan

Pandemia: korona tai muu vastaavan pandemia levää Kiinassa ja aiheuttaa valtavia sulkuja, ihmiset alkavat protestoimaan, pakenemaan väkisin suljetuista rakennuksista

Lähteitä:

Airaksinen, Tiina (2023), Millaista maailmanjärjestystä Kiina tavoittelee? (artikkeli podcastina) kirja, *Epävarmuuksien aika. Kuinka Venäjän hyökkäyssota muuttaa maailmaa?* Gaudeamus https://soundcloud.com/tiedekulma/kiinan_sydamessa_nationalismi_ja_kansallinen_turvallisuus

Airaksinen Tiina (2020), Kiinan sensuuri ulottuu kansainvälisiin julkaisuihin, kirjassa Kaj Ekholm ja Esa Väliaverronen (toim.), *Tieteen vapaus ja tutkijan sananvapaus*, Vastapaino.

Airaksinen Tiina, Elina Sinkkonen ja Minna Valjakka (toim., 2016), *Enemmän kuin puoli taivasta: kiinalainen nainen historiassa, yhteiskunnassa ja kulttuurissa*, Art House.

Suomen Pankin nousevien talouksien tutkimuslaitos BOFIT, https://www.bofit.fi/fi/seuranta/viikkokatsaus/2026/vw202604_2/

Fang, W., Evangeliou, N., Eckhardt, S., Xiao, H. et al. (2025), Unprecedented shifts in aerosol pollution sources in China under a decade of clean air actions. *Communications Earth & Environment*, 6, 512. <https://www.nature.com/articles/s43247-025-02487-8>

Liu, M., Zhou, X., Huang, G. et al. (2024), The increasing water stress projected for China could shift the agriculture and manufacturing industry geographically. *Communications Earth & Environment*, 5, 396. <https://www.nature.com/articles/s43247-024-01560-y>

National Bureau of Statistic China, <https://www.stats.gov.cn/english/>

People's Daily, <https://en.people.cn/>

Shanghai Cooperation Organisation, <https://eng.sectsco.org/>

South China Morning Post, <https://www.scmp.com/>